

Jadwiga Konieczna

Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego – historia i współczesność

Forum Bibliotek Medycznych 6/2 (12), 160-177

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prof. dr hab. Jadwiga Konieczna
Łódź – UŁ

**KATEDRA
BIBLIOTEKOZNAWSTWA I INFORMACJI NAUKOWEJ
UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO
– HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ**

Abstract

In this article the author resumed the history of the Chair of Library and Information Science of the University of Lodz. She presented the structural and programmatic changes that in 70s took place in the organisation and working of this institution that, as the first one in Poland, in 1945 took up the education of librarians on the academic level. In the first place the author concentrated on presenting the contemporary conditions of the Chair's activity. The author indicated on the presently realized forms and programmes of studies, also presented main courses of the scientific and research works conducted in the past and at present. The description is supplemented with appropriate photographs.

Streszczenie

W artykule przypomniano historię Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego. Przedstawiono zmiany strukturalne i programowe, jakie na przestrzeni 70 lat dokonały się w organizacji i funkcjonowaniu placówki, która jako pierwsza w Polsce, w 1945 roku, podjęła kształcenie bibliotekarzy na poziomie akademickim. Przede wszystkim skoncentrowano się jednak na ukazaniu współczesnych uwarunkowań działalności Katedry. Wskazano na aktualnie realizowane formy i programy studiów, zaprezentowano także główne kierunki prac naukowo-badawczych prowadzonych w przeszłości i obecnie. Opis uzupełniony został stosownym materiałem fotograficznym.

Historia pierwszej w Polsce placówki kształcącej bibliotekarzy na poziomie akademickim rozpoczęła się, jak wiadomo, w roku 1945 za sprawą prof. dr hab. Jana Muszkowskiego, chociaż oficjalne powołanie do życia Katedry nastąpiło w lutym 1946 roku. Wprowadzeniu bibliotekoznawstwa do programów studiów uniwersyteckich (czego nie udało się zrealizować w okresie międzywojennym) paradoksalnie sprzyjała ówczesna sytuacja społeczno-polityczna i kulturalna oraz status Łodzi, jako nieformalnej stolicy kulturalnej. Na nowo organizowanym w robotniczym mieście (przed wojną robotnicy stanowili 65% społeczeństwa, a inteligencja jedynie 9%)¹ Uniwersytecie możliwe stało

¹ Magdalena Filip: Szkic do portretu kulturalnego Łodzi 1945 r. W: Rok 1945 w Łodzi. Studia i szkice pod red. Joanny Żelazko. Łódź 2008 s. 217-218

Konferencja „Jan Muszkowski”
Przemawia córka prof. dr hab. med. Joanna Muszkowska-Penson

Kierownicy Katedry w latach 1945-2010
Prof. dr hab. Jan Muszkowski, prof. dr Helena Więckowska,
prof. dr hab. Bolesław Świdorski, prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz

się utworzenie kierunku o profilu zawodowym, którego absolwenci mieli być kadrami prowadzącą działalność kulturalno-oświatową wśród szerokich mas.

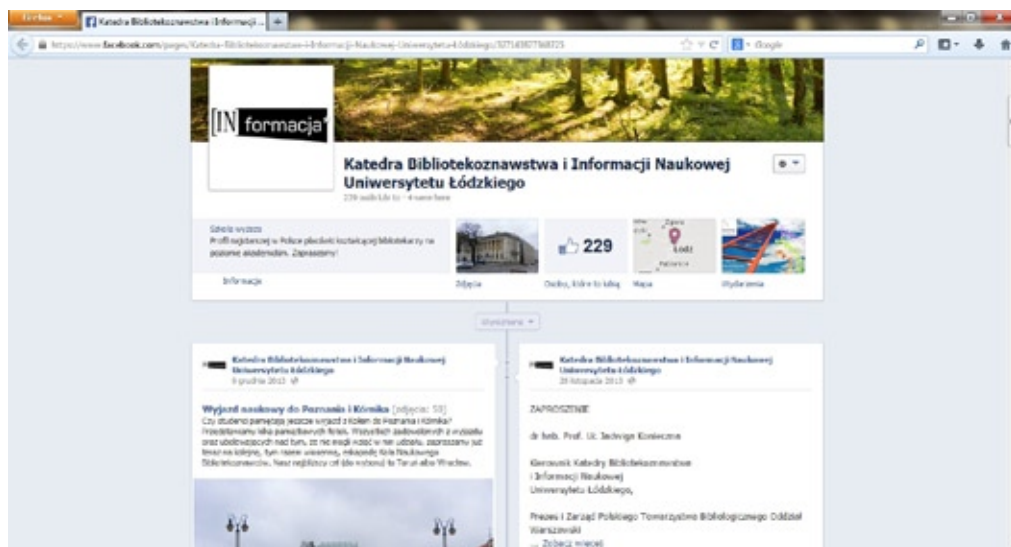
Udany start nie zagwarantował jednak dalszego, równie pomyślnego rozwoju studiów. Na ich losach, pomimo starań i wysiłków prof. J. Muszkowskiego, zaważyły kolejne zmiany programowe i strukturalne narzucane przez Ministerstwo, a ostatecznym ciosem okazała się śmierć Profesora, w styczniu 1953 roku². Od roku akademickiego 1954/55 wstrzymano rekrutację studentów. Katedra istniała, ale była nieczynna dydaktycznie.

Prof. dr Więckowskiej, ówczesnej dyrektorce Biblioteki Uniwersyteckiej, która po śmierci Muszkowskiego przejęła kierownictwo Katedry (zapoczątkowując ponad trzydziestoletnie związki personalne Katedry z BUŁ) udało się zorganizować, najpierw studia eksternistyczne dla absolwentów studiów I stopnia, a potem seminarium doktoranckie w zakresie bibliotekoznawstwa. W 1968 roku uzyskała natomiast zgodę Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego na otwarcie w Uniwersytecie Łódzkim dwuletniego Międzywydziałowego Studium Bibliotekoznawstwa. Jednak uruchomienie Studium (w październiku 1969 r.) stało się już udziałem kolejnego kierownika Katedry, a jednocześnie dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej – doc. dra hab. Bolesława Świderskiego. Przeznaczone głównie dla słuchaczy studiów polonistycznych, jako dodatkowa specjalizacja, nie cieszyło się Studium Bibliotekoznawcze ich szczególnym zainteresowaniem. Świadectwa ukończenia otrzymało niespełna 30 osób.

Pomimo wznowienia działalności dydaktycznej, wskutek przeprowadzanych na Uniwersytecie zmian strukturalnych, Katedra Bibliotekoznawstwa została w roku 1970 zlikwidowana, (Bibliotekoznawstwo znalazło się w Instytucie Filologii Polskiej w obrębie Zakładu Nauk Pomocniczych i Bibliotekoznawstwa), natomiast w 1972 r. decyzją Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego utworzono Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa.

Międzywydziałowe Studium funkcjonowało do połowy lat 70. Ostatecznie kres tej formie kształcenia położyło uruchomienie w roku akademickim 1975/1976 czteroletnich stacjonarnych studiów magisterskich pod nazwą Bibliotekoznawstwo i Informacja Naukowa, realizowanych zgodnie z zatwierdzonym przez Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki programem, według tzw. wariantu humanistycznego. Dwa

² Na temat pierwszych lat istnienia Katedry patrz: Jan Muszkowski: Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UŁ 1945/46-1951/52. *Bibliotekarz* 1953 nr 1 s. 10; Halina Werno: Katedra Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego 1946-1961: *Rocz. Bibl.* 1961 s. 383-388; Helena Więckowska: Pierwsza w Polsce Katedra Bibliotekoznawstwa: *Prz. Bibl.* 1969 z. 2/3 s. 113-134; Helena Hleb-Kozańska: Adam Łysakowski. Życie i działalność. *Prz. Bibl.* 1970 z. 1-4 s. 38

Profil Katedry BiIN UŁ na Facebooku

Promocja kierunku w XVIII LO w Łodzi (2013)

lata później, w roku akademickim 1977/1978, rozpoczęto również kształcenie na czteroletnich studiach niestacjonarnych zaocznych³.

Oferta dydaktyczna Katedry (w 1981 roku Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa został przemianowany na Katedrę Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej) w latach 80. poszerzyła się o nową formę kształcenia, jaką były studia podyplomowe⁴ oraz o wprowadzoną na studiach stacjonarnych specjalizację pod nazwą: biblioteki szkolne i pedagogiczne (1985/1986). Podlegając w miarę upływu lat nieodzownym zmianom programowym i strukturalnym obydwie wymienione formy działalności dydaktycznej przetrwały do chwili obecnej. Druga połowa lat 80. przyniosła też zmianę na stanowisku kierownika Katedry, od roku 1987/1988 funkcję tę objęła doc. dr hab. Hanna Tadeusiewicz.

Lata 90. zapoczątkowały istotne zmiany w statusie kierunku. Wskutek niespełnienia przez Katedrę wymogów kadrowych ustalonych przez Radę Główną Szkolnictwa Wyższego (1991) Bibliotekoznawstwo stało się specjalnością na kierunku Filologia polska. Do programu studiów włączono blok zajęć z historii i teorii literatury oraz z językoznawstwa, a dodatkowe ukończenie specjalizacji z zakresu metodyki nauczania języka polskiego dawało absolwentom możliwość podejmowania pracy na stanowisku nauczyciela języka polskiego (niezależnie od profesjonalnego przygotowania do pracy w bibliotece).

Trudnym problemem Katedry był w tamtym okresie lokal. Wprawdzie w roku 1960, po oddaniu do użytku nowego gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej, Katedra znalazła tam swoją siedzibę, to jednak po roku 1975, w miarę rozwoju studiów magisterskich (później też podyplomowych), warunki lokalowe Katedry systematycznie się pogarszały. Ostatecznie, po długich staraniach, rok akademicki 1995/1996 rozpoczęto w budynku przy Al. Kościuszki 17, dzielonym jednak z Historią sztuki i Filologią słowiańską⁵.

³ Kierownikami studiów zaocznych byli kolejno: doc. dr hab. Jerzy Włodarczyk, dr Ryszard Żmuda, doc. dr hab. Hanna Tadeusiewicz, dr Bogumił Karkowski, dr hab. Jadwiga Konieczna, dr Mariola Antczak

⁴ Studiami podyplomowymi kierowali kolejno: dr Ryszard Żmuda, dr Bogumił Karkowski, dr Aleksandra Wejman-Sowińska. Obecnie kierownikiem studiów podyplomowych jest dr Grzegorz Czapnik

⁵ Zob. Bolesław Świdorski: Historia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945-1987. *Acta UL Fol. Libr.* 1998 [nr] 8 s. 3 - 18; Hanna Tadeusiewicz: Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego (1987/1988 – 1994/1995). *Acta UL Fol. Libr.* 1998 nr [8] s. 19 – 29; Taż: Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego (1945/1946 – 2005/2006). Szkic do historii. W: Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego: praca zbiorowa / pod red. nauk. Jadwigi Koniecznej. Łódź 2007 s. 9-13

Zajęcia dydaktyczne w nowym laboratorium komputerowym

Konferencja Koła Naukowego Bibliotekoznawców (2013)

Działalność dydaktyczna

Wiek XXI przyniósł nowe wyzwania i zmiany. Pierwszą była kolejna przeprowadzka (w roku akademickim 2004/2005), tym razem do własnego budynku, na ul. Matejki 34a, w bliskim sąsiedztwie Biblioteki Uniwersyteckiej. Najistotniejsze były jednak zmiany strukturalno-programowe wynikające z wprowadzania w polskim szkolnictwie wyższym systemu bolońskiego. Poczynając więc od roku akademickiego 2007/2008 kształcenie na kierunku nazwanym wówczas Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo rozpoczęło się w trybie trzyletnich studiów licencjackich, a w trzy lata później (2010/11) również na dwuletnich studiach magisterskich. W tym samym roku kierownictwo Katedry objęła dr. hab. prof. UŁ Jadwiga Konieczna.

Wprowadzenie studiów dwustopniowych wiązało się z nowym zdefiniowaniem zespołu kwalifikacji absolwenta, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 w sprawie standardów kształcenia.. oraz opracowaniem, na podstawie wymienionych Standardów, nowych siatek programowych, w których blisko 1/3 stanowiły treści kształcenia wyznaczone przez Ministerstwo. Dotyczyło to zarówno studiów licencjackich, jak i magisterskich. Ponieważ system boloński daje możliwość podejmowania studiów II stopnia absolwentom różnych kierunków studiów I stopnia, w Katedrze przygotowano również odrębną siatkę programową dla tych studentów.

Kolejne zmiany w treściach kształcenia wymusiła znowelizowana w 2011 roku Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym oraz wydane na jej podstawie akty wykonawcze, zwłaszcza dotyczące wprowadzania Krajowej Ramy Kwalifikacji. Stosując się do zawartych tam wytycznych przyjęliśmy, iż studia licencjackie Informacja Naukowa i Bibliotekoznawstwo mają profil ogólnoakademicki z elementami profilu praktycznego i przyporządkowane są do humanistycznego obszaru kształcenia z elementami obszaru nauk społecznych i ścisłych. Dlatego też sformułowane dla naszych studiów kierunkowe efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji personalnych i społecznych mają swoje odniesienie do obszarowych efektów określonych dla nauk humanistycznych, społecznych i ścisłych I stopnia. Program studiów I stopnia obejmuje ponad 2000 godzin, za które student winien uzyskać 180 punktów ECTS. Program odpowiada misji i strategii Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wydziału Filologicznego. Według podobnych zasad przygotowany został program kształcenia dla studiów II stopnia (2 wersje, w zależności od rodzaju ukończonych studiów licencjackich) przy czym liczba godzin zajęć na studiach magisterskich nie przekracza 900, a liczba uzyskanych punktów ECTS wynosi 120.

Ponieważ naszym celem jest przygotowanie absolwentów do podjęcia pracy nie tylko w bibliotekach wszystkich typów, ale również w ośrodkach informacji, innych instytucjach związanych z rynkiem książki i prasy, a także w placówkach szeroko pojętego sektora kultury i mediów, ważną częścią procesu kształcenia są specjalizacje

oraz bloki przedmiotów fakultatywnych. Na studiach licencjackich studenci już na pierwszym roku mają możliwość wyboru specjalizacji Dydaktyka w bibliotece szkolnej i pedagogicznej (435 godzin, łącznie z praktykami ciągłymi), po ukończeniu której będą mogli podjąć pracę na stanowisku nauczyciela-bibliotekarza. Szanse na rynku pracy zwiększa z pewnością zaliczenie bloku prasoznawczo-edytorskiego, na którym studenci zdobywają wiedzę między innymi na temat współczesnego rynku prasowego, czasopism internetowych, a także umiejętności niezbędne w pracy redaktora.

Natomiast na studiach magisterskich, niezależnie od uczestnictwa w wybranych zajęciach fakultatywnych, studenci mają obowiązek wyboru przynajmniej jednej z trzech proponowanych specjalizacji, w wymiarze 210 godzin każda. Są to: Biblioteki publiczne, Biblioteki naukowe i Broker informacji, przy czym istnieje możliwość uczęszczania na dwa bloki specjalizacyjne. Do niedawna wymagało to wniesienia specjalnej opłaty, ale obecnie studenci mają możliwość uzyskania dodatkowych 30 punktów ECTS, które mogą wykorzystać właśnie do odbycia drugiej specjalizacji.

Kierunkowe efekty kształcenia przygotowane zostały jedynie dla studiów stacjonarnych. Na studia niestacjonarne, podobnie jak na niektórych innych kierunkach humanistycznych, nie była w ostatnich dwóch latach przeprowadzona rekrutacja.

Nadal natomiast cieszą się zainteresowaniem studia podyplomowe. Prowadzone od ponad 30 lat kilkakrotnie, jak wspomniano wcześniej, zmieniały swój kształt i program. Obecnie są to dwusemestralne studia (250 godzin) dla absolwentów studiów niebibliotekoznawczych. Ponadto, dwukrotnie, w latach 2006/2007-2007/2008 oraz 2011/2012-2012/2013 Katedra uzyskała zgodę na prowadzenie trzysemestralnych Studiów podyplomowych dla nauczycieli w zakresie drugiego przedmiotu – informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz posługiwania się nowymi technologiami ICT i językiem obcym. Te finansowane z funduszy europejskich studia umożliwiły nauczycielom przedmiotowym zdobycie wykształcenia nauczyciela-bibliotekarza. Obydwie edycje ukończyło ponad 100 osób.

Poszerzeniem procesu dydaktycznego, zwłaszcza w przypadku słuchaczy studiów stacjonarnych, są liczne wycieczki naukowe odbywane nie tylko do bibliotek na terenie Łodzi, ale także do innych miast. Studenci mają również możliwość uczestniczenia w organizowanych na terenie Katedry spotkaniach z ludźmi kultury i nauki (spoza naszego Uniwersytetu), a także w różnego rodzaju imprezach promujących książkę („Uwolnić książkę”, Światowy Dzień Książki i inne).

Szczególne możliwości rozwoju zainteresowań i pasji badawczej daje studentom założone w 2001 roku, z inicjatywy profesora Janusza Dunina, Koło Naukowe. Członkowie Koła, indywidualnie lub grupowo, podejmują różnego rodzaju badania dotyczące funkcjonowania książki w społeczeństwie, a ich wyniki prezentują zazwyczaj na ogólnopolskich konferencjach Kół Naukowych. Uczestnicząc niemal corocznie w tego typu spotkaniach studenci nasi pięciokrotnie wystąpili również w roli gospodarzy

goszcząc w Katedrze przedstawicielei Kół Naukowych z całej Polski. Trwałym efektem tych konferencji są kolejne tomy zawierające zestawy wygłoszonych referatów. Koło jest też organizatorem licznych wyjazdów naukowych do bibliotek i muzeów na terenie kraju, a także wydawcą ukazującego się od 2005 roku własnego czasopisma „Niezwykła Sygnatura”⁶. Opiekunem Koła jest obecnie doktor Zbigniew Gruszka.

Badania naukowe

Od początku swego istnienia łódzka Katedra była ważnym ośrodkiem kształtowania polskiej myśli bibliologicznej. To właśnie podczas pracy na Uniwersytecie Łódzkim prof. Jan Muszkowski rozwijał zapoczątkowane przed wojną badania nad teorią nauki o książce publikując na ten temat cały szereg artykułów oraz drugie wydanie „Życia książki” (1951). Tutaj też odbyła się pierwsza habilitacja z zakresu bibliotekoznawstwa (Adam Łysakowski) i obroniony został pierwszy doktorat (Karol Głombiowski)⁷.

Następczyni prof. J. Muszkowskiego, prof. dr Helena Więckowska, przyczyniła się natomiast do opracowania dziejów polskiej bibliologii, chociaż nauka o książce nie była dla niej jedynie przedmiotem badań historycznych. Podkreślała niejednokrotnie, że bibliologia winna być niezbędną podstawą praktyki bibliotekarskiej, ale także kształcenia bibliotekarzy na poziomie akademickim, zaś usamodzielniające się w latach 60. i 70. bibliotekoznawstwo definiowała jako jeden z działów nauki o książce. Syntezę swoich przemyśleń w tym zakresie zawarła w stosownych hasłach w *Encyklopedii wiedzy o książce* i *Encyklopedii współczesnego bibliotekarstwa*⁸.

Zainteresowania badawcze prof. dra hab. Bolesława Świderskiego miały z kolei charakter pragmatyczny. W swoich licznych publikacjach sformułował naukowe podstawy organizacji pracy bibliotecznej – interesowały go zagadnienia klasyfikacji piśmiennictwa, katalogów rzeczowych, współpracy bibliotek w zakresie gromadzenia zbiorów. Profesor Świderski wniósł też istotny wkład w kształtowanie teoretycznych podstaw naszej dyscypliny, jako autor pracy dotyczącej terminologii bibliotekoznawczej i dziedzin pokrewnych⁹.

⁶ Zob. Jacek Ladorucki: Koło naukowe jako szkoła twórczego działania. W: Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych ... s. 185-189; Zbigniew Gruszka: Koło Naukowe Bibliotekoznawców Uniwersytetu Łódzkiego. W: Dziecko w świecie książki i mediów. Międzynarodowa konferencja naukowa. Łódź 2012 s. 15

⁷ Helena Więckowska: Muszkowski Jan (1882-1953). W: Słownik pracowników książki polskiej / pod red. Ireny Treichel. Warszawa 1972 s. 615-616. Janowi Muszkowskiemu zostały też poświęcone *Studia o Książce* 1973 T. 3

⁸ Krzysztof Migoń: Helena Więckowska bibliolog – praktyk. W: Helena Więckowska 1897-1984. Łódź 1988 s. 29-42, a także inne prace dotyczące H. Więckowskiej zawarte w tym wydawnictwie

⁹ Zob. Bibliotekarstwo według Bolesława Świderskiego – myśl, praktyka, dydaktyka. Księga pamiątkowa / pod red. Stanisławy Kurek-Kokocińskiej. Łódź 2009

Szczególne znaczenie dla rozwoju polskiej bibliologii miała działalność i prace prof. dr hab. Janusza Dunina. Posiadał wyjątkowo rozległą znajomość świata książki - procesów wydawniczych, rynku księgarskiego, obiegu bibliotecznego, był bibliofilem i zbieraczem książek, a także jako nauczyciel akademicki przekazywał swoją wiedzę z tego zakresu przyszłym pracownikom sektora książki. W znaczącym dorobku publikacyjnym (235 pozycji) profesora Dunina znajdują się prace z zakresu książki tandetnej, poruszające kwestie szczegółowej teorii książki literackiej oraz historię polskiej książki dziecięcej, a także dotyczące bibliofilstwa, czytelnictwa i medioznawstwa¹⁰.

Prowadzone obecnie w Katedrze prace naukowo-badawcze mają nie tylko charakter indywidualny, ale są też efektem działań zespołowych. Swoistą specjalnością naszego środowiska są wydawnictwa słownikowe. W roku 2011 ukazał się, zapoczątkowany jeszcze w latach 90., *Podręczny słownik bibliotekarza*. To obszerne, liczące około 5700 haseł, wydawnictwo jest efektem pracy wszystkich (w tym kilku już nieżyjących) pracowników Katedry oraz niektórych Kolegów z Biblioteki Uniwersyteckiej. Największe zasługi dla powstania Słownika położył jednak dr Bogumił Karkowski, który wydania książki niestety nie doczekał (zmarł 1 VI 2004).

Drugim, niezwykle ważnym dla dziejów polskiej książki, wydawnictwem jest Słownik pracowników książki polskiej. Zapoczątkowany w końcu lat 40. w Państwowym Instytucie Książki w Łodzi był przez wiele lat redagowany w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego. W roku 1992 redakcja została przeniesiona do Katedry, gdzie utworzono Pracownię Słownika Pracowników Książki Polskiej, a jej kierownictwo powierzono prof. dr hab. Hannie Tadeusiewicz. Od roku 2010 kierownikiem Pracowni jest dr Magdalena Rzadkowolska. Efektem starań nowej redakcji było wydanie w roku 2000 Suplementu II Słownika, natomiast w roku 2010 ukazał się Suplement III. Obecnie, dzięki uzyskaniu grantu Ministerstwa Nauki, trwają prace nad kolejnym, czwartym Suplementem tego wartościowego wydawnictwa, którego druk zaplanowano na rok 2015.

Badania prowadzone przez poszczególnych pracowników obejmują różne obszary szeroko pojętej bibliologii, informatologii i prasoznawstwa. Publikowane prace prezentują zarówno ujęcie historyczne jak i współczesne, ukazują się głównie jako prace niesamoistne wydawniczo, ale także jako wydawnictwa zwarte. W ostatnim dziesięcioleciu wydano ponad 30 książek autorstwa pracowników Katedry.

Badania o charakterze historycznym są przede wszystkim udziałem prof. dr hab. Andrzeja Wałkowskiego, dr Magdaleny Kwiatkowskiej i dr Rafała Kępy. Przedmiotem szczególnych zainteresowań profesora są skryptoria klasztorów cysterskich i znajdu-

¹⁰ Zob. *Paśja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*. Praca zbiorowa / pod red. Jacka Ladoruckiego i Magdaleny Rzadkowolskiej. Łódź 2009. Osiągnięciom naukowym i działalności dydaktycznej profesora Dunina poświęcone są głównie artykuły: Hanny Tadeusiewicz, Krzysztofa Migonia, Tadeusza Żabskiego i Grzegorza Matuszaka

jące się w nich zbiory rękopiśmienne. Również prace dra Rafała Kępy dotyczą historii i zbiorów bibliotek klasztornych, a także roli książki w życiu zgromadzeń zakonnych. Natomiast dr M. Kwiatkowska specjalizuje się w problematyce dziewiętnastowiecznego ruchu wydawniczego na ziemiach polskich poświęcając główną uwagę uwarunkowaniom, jakie towarzyszyły kształtowaniu się edytorstwa naukowego w okresie zaborów.

Istotne miejsce w badaniach naukowych Katedry zajmuje problematyka lokalna. Dr hab. prof. UŁ Jadwiga Konieczna dokonała szczegółowego omówienia dziejów książki w Łodzi w XIX i na początku XX wieku uwzględniając ówczesne uwarunkowania kulturowe, społeczne i polityczne. Przedmiotem jej zainteresowań jest także rozwój bibliotek łódzkich po II wojnie. Ruchem wydawniczym w Łodzi, w okresie PRL-u zajmuje się od wielu lat dr Magdalena Rządkiwska, a wcześniej zagadnieniom związanym ze światem łódzkiej książki w dwudziestolecium i w okresie powojennym poświęcił sporo uwagi prof. dr hab. Janusz Dunin. Natomiast pochodząca z Kalisza dr hab. prof. UŁ Ewa Andrzyśki większość swoich licznych opracowań poświęca różnym aspektom życia książki w rodzinnym mieście.

Nurt badań prasoznawczych zapoczątkowany i bogato reprezentowany niegdyś przez prof. dr hab. Hannę Tadeusiewicz jest obecnie kontynuowany przez młodych pracowników. Dr Ewelina Kristanova dokonuje systematycznej analizy zawartości katolickich czasopism społecznych w okresie II Rzeczypospolitej i w początkach PRL-u, a dr Magdalena Przybysz-Stawska specjalizuje się w badaniach współczesnego rynku prasowego. Natomiast dr Zbigniew Gruszka opublikował obszerną monografię najpoważniejszego periodyku fachowego czyli „Przeglądu Bibliotecznego”.

Kontynuowane są również zainicjowane przez prof. Dunina badania nad książką dziecięcą, zarówno dziewiętnastowieczną (Jadwiga Konieczna) jak i nad współczesnym edytorstwem wydawnictw dziecięcych – dr Alina Brzuska-Kępa. Problematyką obecności dziecka w bibliotece, w Europie i w USA, alternatywnymi formami pracy z najmłodszym czytelnikiem i wykorzystaniem mediów w tej pracy zajmuje się dr Agata Walczak-Niewiadomska, a dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak swoje badania poświęca głównie bibliotekom szkolnym i ich roli w kształceniu informacyjnym.

Zagadnienia związane ze społecznym funkcjonowaniem współczesnej książki, a przede wszystkim z jej odbiorem czytelniczym, są przedmiotem zainteresowań dra Jacka Ladoruckiego i częściowo dr M. Rządkiwskiej.

W kręgu badań pracowników Katedry pozostają także problemy szeroko rozumianej nauki o informacji. Od wielu lat tematykę tę podejmują dr hab. prof. UŁ Stanisława Kurek-Kokocińska, dr Aleksandra Wejman-Sowińska i dr Grzegorz Czapnik. Ten ostatni bada relacje książka współczesna – Internet, a także wypracowuje nowe metody badań ilościowych bibliotek. Natomiast literaturoznawca, dr Alicja Mazan-Mazurkiewicz (prowadzi zajęcia z literatury) specjalizuje się w problematyce chrześcijańskiej we współczesnej polskiej literaturze).

Istotną częścią działalności naukowo-badawczej Katedry jest aktywny udział pracowników w różnych konferencjach naukowych (także za granicą) a przede wszystkim organizacja tego typu spotkań we własnej jednostce. W ostatnich latach w Katedrze odbyło się kilka konferencji, które zgromadziły znaczącą liczbę badaczy książki, a ich efektem, jak wspomniano wcześniej, były opublikowane tomy referatów. W maju 2008 roku ponad 50 referentów zgromadziła konferencja zatytułowana „Przestrzeń informacyjna książki”, a w 2010 i w 2012 roku odbyły się konferencje poświęcone kulturze czytelniczej młodego pokolenia. O ile pierwsza z nich miała wymiar lokalny, to w drugiej zatytułowanej „Dziecko w świecie książki i mediów” wzięło udział ponad 40 referentów z Polski i z zagranicy. W październiku 2014 roku planowana jest kolejna, tym razem międzynarodowa konferencja z tego cyklu. W maju 2013 roku specjalną konferencją uczciliśmy 60. rocznicę śmierci założyciela Katedry – prof. dr hab. Jana Muszkowskiego. W konferencji wzięła udział córka profesora - prof. dr hab. med. Joanna Muszkowska-Penson, absolwentka Akademii Medycznej w Łodzi, która dokonała odsłonięcia wmurowanej w holu Biblioteki Uniwersyteckiej tablicy poświęconej ojcu. Oprócz wyżej wymienionych odbyło się kilka spotkań naukowych o mniejszym zasięgu, jak np. Konferencja poświęcona szansom naszych absolwentów na rynku pracy czy cykliczne spotkania współorganizowane przez Polskie Towarzystwo Bibliologiczne.

Katedra zaznaczyła też swoją aktywną obecność w realizowanym przez Polskie Towarzystwo Bibliologiczne – Oddział Warszawski projekcie „Aktualizacja kształcenia akademickiego bibliotekarzy pracujących w małych bibliotekach gminnych”. Projekt finansowany przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego był częścią Programu Rozwoju Bibliotek prowadzonego w latach 2009-2013. Pracownicy Katedry przygotowali w ramach Projektu treści programowe dla przedmiotu „Biblioteki gminne” prowadzonego na studiach I stopnia i program specjalizacji magisterskiej poświęconej małym bibliotekom publicznym.

Najnowszą inicjatywą Katedry o zasięgu ogólnopolskim jest przygotowanie i wdrażanie koncepcji Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Specyficzną, ale trwającą wiele lat, formą oddziaływania na rozwój polskiego bibliotekarstwa był udział Katedry w pracach Komisji Egzaminacyjnej dla Kandydatów na Bibliotekarza Dyplomowanego oraz Dyplomowanego Pracownika Dokumentacji i Informacji Naukowej. Od 1999 do 2013 roku siedzibą Komisji była nasza Katedra, funkcję przewodniczącej pełniła prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz, a sekretarza dr Aleksandra Wejman-Sowińska.

Podobnie jak większość funkcjonujących na Uniwersytecie Łódzkim kierunków Katedra Bibliotekoznawstwa wydaje również swój periodyk. Zatytułowany „*Folia Librorum*” jest jedną z serii „*Acta Universitatis Lodzianensis*” i ukazuje się od roku 1989. Na łamach „*Folia Librorum*” publikują nie tylko bibliolodzy i bibliotekarze z ośrod-

ków naukowych z całej Polski, ale także podejmujący zagadnienia z pogranicza bibliologii przedstawiciele innych dyscyplin humanistycznych (filolodzy, historycy). Perio-
dyk (od 2014 roku jako półrocznik) jest nadal dostępny w wersji papierowej, ale także
w wersji elektronicznej - w bazach bibliograficznych, (np. w bazie BazHum, Polska
Bibliografia Bibliologiczna, ARIANTA) i w wersji pełnotekstowej w Repozytorium
Biblioteki Uniwersyteckiej.

Efektywna działalność dydaktyczna i naukowo-badawcza Katedry nie byłyby moż-
liwe bez odpowiedniego zaplecza technicznego i pomocy naukowych. Do dyspozycji
studentów i pracowników są 2 laboratoria komputerowe ze specjalistycznym oprogra-
mowaniem i katedralna biblioteka licząca obecnie ponad 7 tysięcy jednostek inwentar-
zowych, zapoczątkowana jeszcze przez profesora Muszkowskiego. Nie bez znaczenia
jest też fakt bliskiego sąsiedztwa Biblioteki Uniwersyteckiej, która jest nie tylko źró-
dłem pozyskiwania stosownej informacji i literatury, ale także miejscem poznawania
przez studentów, z autopsji, tajników pracy bibliotecznej.

Przedstawiony obraz łódzkiej Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej
pozwala z pewnością postawić tezę, iż pomimo zbliżającej się „siedemdziesiątki” jest
ona placówką o dużej aktywności naukowej i osiągnięciach dydaktycznych, co jest
udziałem byłych, ale przede wszystkim obecnych pracowników. Aktualnie w Katedrze
zatrudnionych jest bowiem sześciu profesorów, jedenastu adiunktów i sześć doktoran-
tek oraz pracownik administracyjny i bibliotekarka (1/2 etatu).

Warsztaty ekologicznej książki (2013)

Inauguracja roku akademickiego 2012/2013

Wykład dra hab. Artura Jazdona, dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej UAM w Poznaniu

Konferencja „Dziecko w świecie książki i mediów” (2012)

Obchody Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich (2012)

Hall Katedry w budynku przy ul. Matejki 34A

Biblioteka Katedry BiIN - Czytelnia

Publikacje autorskie pracowników KBIN

Publikacje zbiorowe pracowników KBIN

Folia Librorum

(fot. dr Grzegorz Czapiński)